

Cherbourg doorstoten; de stranden bij Caen boden het voordeel dat zij nogal beschermd waren tegen de stormen uit de Atlantische Oceaan. Zij gaven aansluiting op een goed wegennet en, anders dan bij het Kanaal, lagen hier geen hoge klippen waarop de Duitsers hun artillerie konden opstellen.

De meeste Nederlanders hebben van het begin van de bezetting af in de veronderstelling geleefd dat de bevrijding waar zij naar haakten, de vorm zou aannemen van een grootscheepse landing op de Nederlandse kust. Wat de Geallieerden betrof, stond eind '42, enkele maanden na de *raid* op Dieppe, al vast dat Nederland voor zulk een landing niet in aanmerking kwam.

★

Hitler zag de zaak anders. Overal waren, dacht hij, landingen der Geallieerden mogelijk. Midden december '41, toen de Verenigde Staten aan de oorlog waren gaan deelnemen, had hij opdracht gegeven, bij de Noorse havens en aan de kusten van Nederland, België en Frankrijk enorme versterkingswerken te bouwen, eind maart '42 waren nadere aanwijzingen uitgegaan voor de bouw van wat de *Atlantikwall* moest worden en een week na Dieppe, op 25 augustus, gaf Hitler de *Oberbefehlshaber West, Generalfeldmarschall* von Rundstedt, instructie, in de winter van '42 op '43 als onderdeel van die *Atlantikwall* niet minder dan 15 000 permanente versterkingen te bouwen. Bij dat alles was Hitlers uitgangspunt dat de Geallieerden, zoals bij Dieppe mogelijk was gebleken, eigenlijk al op het strand verslagen moesten worden. Het bemannen van de *Atlantikwall* vergde dus veel van de beschikbare Duitse militaire mankracht; er bleven niet veel operationele reserves over.

In bezet Nederland was de *Wehrmacht* in de lente van '42 begonnen met de bouw van nieuwe versterkingswerken aan de kust. Het gehele Noordzeestrand werd met de aansluitende duinterreinen verboden gebied en medio mei werd een deel van Scheveningen dat dicht bij het strand lag, ontruimd. Eind juli of begin augustus gelastte Christiansen de ontruiming van een groot deel van de kuststrook van Holland en Zeeland en voorts eiste hij dat in elk geval op de kortst mogelijke termijn een deel van de burgerbevolking van Walcheren afgevoerd zou worden. Een speciale dienst van Binnenlandse Zaken, het Bureau Afvoer Burgerbevolking, ging die evacuatie haastig voorbereiden en op 10 augustus, negen dagen voor de aanval op Dieppe, werden de eersten van de ruim tienduizend personen die Walcheren dienden te verlaten, naar elders overgebracht. De meesten hunner konden bij familie of bekenden buiten Zeeland hun intrek nemen, maar ca. vijf-en-twintig-